

Слово

Перехід на українську: 50 слів-пасток і русизмів

Суржик, кальки й наголоси, які видають російську звичку, — і як сказати українською. Посібник для друку від викладачки з України.

Аліна Зелінська

alinazelinska.com

Перехід на українську: 50 слів-пасток і русизмів

Якщо ви виросли з російською, українську ви, найімовірніше, добре розумієте. Складність не в словах, а у звичках: мозок підставляє знайомі російські вирази, і в мовлення потрапляють суржик і русизми.

Тут зібрано 50 слів і зворотів, на яких найчастіше спотикаються ті, хто переходить на українську. Ліворуч — як кажуть за звичкою, праворуч — як звучить українською. Читайте правильний варіант уголос: коли фраза кілька разів прозвучить природно, стара звичка поступово відступає.

01	Слова-пастки: схожі, але означають інше	10
02	Русизми: слова, яких немає в літературній мові	10
03	Кальки: слова українські, а вираз — ні	10
04	Грамматика й керування	10
05	Наголоси, які видають російську звичку	10

01 Слова-пастки: схожі, але означають інше

СУРЖИК / РУСИЗМ

УКРАЇНСЬКОЮ

~~Зустрінемося через неділю.~~

Зустрінемося через тиждень.

Неділя — день тижня (рос. воскресенье). Сім днів — тиждень.

~~Скільки зараз часу?~~

Котра година?

Час — це рос. время. Про годинник питають «Котра година?», а «Скільки часу?» — це про тривалість.

~~Я забув свої часи вдома.~~

Я забув свій годинник удома.

Прилад — годинник; година — шістдесят хвилин.

~~Скільки стоїть квиток?~~

Скільки коштує квиток?

Стояти — про положення: книжка стоїть на полиці.

~~Уважаємий колего!~~

Шановний колего!

Уважний — той, хто уважно слухає. Рос. уважение — повага.

~~Він такий наглий!~~

Він такий нахабний!

Наглий українською — раптовий: наглий дощ, нагла смерть.

~~Я рахую, що це правильно.~~

Я вважаю, що це правильно.

Рахувати — лічити: рахувати гроші. Мати думку — вважати.

~~Мені мішає музика.~~

Мені заважає музика.

Мішати — перемішувати: мішати суп, мішати фарби.

~~Любий варіант підійде.~~

Будь-який варіант підійде.

Любий — милий, дорогий: «любий друже».

~~Купи лук до салату.~~

Купи цибулю до салату.

Лук — зброя для стрільби з тятивою.

02 Русизми: слова, яких немає в літературній мові

СУРЖИК / РУСИЗМ

УКРАЇНСЬКОЮ

~~слідуюча зупинка~~

наступна зупинка

Наступного тижня, наступне питання.

~~Я получила лист.~~

Я отримала (одержала) лист.

Так само «не получається» → не виходить.

~~міроприємство~~

захід

Концерт, лекція чи акція — це захід.

~~бувший начальник~~

колишній начальник

Колишній — про те, що було раніше.

~~Аожи ключі сюди.~~

Клади (поклади) ключі сюди.

Дієслова «ложити» в літературній мові немає.

~~Вообщем, усе добре.~~

Загалом, усе добре.

Також: зрештою, одне слово, коротше кажучи.

~~Конешно!~~

Звісно! Звичайно! Авжеж!

Три нормативні варіанти на вибір.

~~Він даже не подзвонив.~~

Він навіть не подзвонив.

Даже — русизм; українською навіть.

~~Мені нравиться цей фільм.~~

Мені подобається цей фільм.

Подобатися — нормативне дієслово для «нравиться».

~~Пока!~~

Бувай! Бувайте! До зустрічі!

Бувай — одній людині на «ти», бувайте — на «ви» або кільком.

03 Кальки: слова українські, а вираз — ні

~~приймати участь~~

брати участь

Я беру участь у конкурсі.

~~приймати міри~~

вживати заходів

Міри в цьому значенні — заходи.

~~на протязі року~~

протягом року, упродовж року

Протяг — рух повітря в приміщенні.

~~в кінці кінців~~

зрештою, врешті-решт

Зрештою ми домовилися.

~~по крайній мірі~~

Одне слово замість трьох.

принаймні

~~на рахунок цього~~

Рахунок — у банку або в грі.

щодо цього, стосовно цього

~~дякуючи тобі~~

Дякуючи — «кажучи дякую». Причину називає завдяки.

завдяки тобі

~~задавати питання~~

Запитання ставлять; питання — ще й проблема: питання бюджету.

ставити запитання

~~Мені прийшло в голову...~~

Сталий вираз: спасти на думку.

Мені спало на думку...

~~Вибачаюсь!~~

Вибачення просять в іншої людини.

Вибачте! Перепрошую!

04 Граматика й керування

~~самий кращий~~

Найвищий ступінь — з най-: найкращий, найцікавіший.

найкращий

~~Це являється проблемою.~~

Являтися — з'являтися комусь, як сон чи привид.

Це є проблемою. / Це проблема.

~~хворіти грипом~~

Хворіють на щось: на грип, на ангіну.

хворіти на грип

~~згідно наказу~~

Або: відповідно до наказу.

згідно з наказом

~~Я скучаю по тобі.~~

Сумують за кимось — з орудним відмінком.

Я сумую за тобою.

~~по понеділках~~

Так само: щоранку, щосуботи.

щопонеділка, у понеділки

~~Як ти відносишся до цього?~~

Як ти ставишся до цього?

А «це відноситься до теми» → це стосується теми.

~~Мені приходитьсЯ працювати.~~

Мені доводиться працювати.

Бути змушеним — доводитися.

~~Олена, привіт!~~

Олено, привіт!

Звертання — кличний відмінок: Олено, Андрію, пане Сергію.

~~двадцять два студента~~

двадцять два студенти

Після два, три, чотири — називний відмінок множини.

05 Наголоси, які видають російську звичку

Слова написано правильно — відрізняється лише наголос. Ліворуч російська звичка, праворуч норма.

~~кілометр~~

кілометр

Як і сантиметр, міліметр.

~~Одинадцять~~

Одинадцять

Так само: дванадцять, тринадцять.

~~Чотирнадцять~~

Чотирнадцять

Наголос на «на», як в одинадцять.

~~ненависть~~

ненависть

Наголос на останньому складі.

~~чорнослив~~

чорнослив

Наголос на другому складі.

~~дочка~~

дочка

Наголос на останньому складі, як і в сестра.

~~фартух~~

фартух

Наголос на останньому складі.

~~вимова~~

вимова

Від «вимовляти».

кроп**ива**

Наголос на останньому складі.

кроп**ива**

цент**нер**

Наголос на останньому складі.

цент**нер**

НАСТУПНИЙ КРОК

Звичка змінюється в розмові

Список допомагає помітити пастки, а позбутися їх допомагає практика: щодня говорити українською й мати поруч людину, яка вчасно підкаже. Якщо хочете працювати над цим зі мною, напишіть мені в Instagram — розповім, як проходять уроки.

АЛІНА ЗЕЛІНСЬКА

Уроки з Аліною

Індивідуально, онлайн, під ваші цілі. Напишіть мені в Instagram — розповім, як проходять уроки.

Написати в Instagram →

Instagram @alin.a.zelinska

Аліна Зелінська

alinazelinska.com

Instagram @alin.a.zelinska · TikTok @movalina.study
zelinskayaalinaig@gmail.com